

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Uplatnění hmatových prvků na pochozích plochách pro chodce s ohledem na zájmy státní památkové péče

Metodická pomůcka Ministerstva pro místní rozvoj ČR

ČÁST PRVNÍ

ÚVOD A KOMPETENCE RESORTŮ

1. Úvod

Cílem tohoto stanoviska je sjednotit aplikační praxi pro pochozí plochy pro chodce, na nichž se provádí hmatové úpravy pro osoby se zrakovým postižením a zároveň se zohledňuje ochrana památkové péče. Jeho znění vychází z dohody mezi:

Ministerstvem pro místní rozvoj z hlediska stavebního zákona, resp. požadavků na bezbariérové užívání staveb;

Ministerstvem dopravy z hlediska pozemních komunikací či drah;

Ministerstvem kultury z hlediska ochrany a péče o kulturní dědictví;

Ministerstvem průmyslu a obchodu z hlediska technických požadavků na výrobky, resp. jejich certifikace;

Profesními komorami z hlediska vybraných činností ve výstavbě (projektová činnost a odborné vedení provádění stavby nebo její změny);

Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých ČR z uživatelského hlediska.

2. Kompetence resortů

Ministerstvo pro místní rozvoj má ve své gesci zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí právní předpisy, včetně vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Dále metodicky vede obecné stavební úřady.

Ministerstvo dopravy má ve své kompetenční působnosti speciální stavební úřady, mezi které patří silniční správní úřad a drážní úřad. Silniční správní úřad povoluje stavby pozemních komunikací. Drážní úřad povoluje stavby drah a na dráze.

Ministerstvo kultury má ve své kompetenční působnosti orgány státní památkové péče, které vydávají závazná stanoviska.

Materie má také vztah k vybraným stavebním výrobkům v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.

ČÁST DRUHÁ

STAVEBNÍ ZÁKON, BEZBARIÉROVÁ VYHLÁŠKA A HMATOVÉ PRVKY

3. Stavební zákon č. 183/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 169 odst. 1 stanoví obecnou povinnost respektovat obecné požadavky na výstavbu. Podle § 2 odst. 2 písm. e) stavebního zákona mezi obecné požadavky na výstavbu patří také požadavky na bezbariérové užívání staveb.

Dále stavební zákon v ustanovení § 132 odst. 3 vymezuje ochranu veřejného zájmu. Podle § 132 odst. 3 písm. c) je předmětem ochrany veřejného zájmu bezpečnost a podle § 132 odst. 3 písm. e) je předmětem ochrany veřejného zájmu odstraňování překážek bezbariérového užívání staveb. Podmínka zajištění ochrany veřejného zájmu na úseku bezpečnosti či bezbariérovosti je zakotvena mimo jiné pro stavební povolení v § 115 odst. 1 a pro kolaudaci v § 122 odst. 3 stavebního zákona.

4. Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

Konkrétní požadavky na bezbariérové užívání staveb stanoví prováděcí vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Její gesční působnost platí pro celou soustavu stavebních úřadů, tj. včetně silničního správního úřadu pro stavby pozemních komunikací a drážního úřadu pro stavby drah a na dráze.

Tato vyhláška stanoví obecné technické požadavky na stavby a jejich části tak, aby bylo zabezpečeno jejich užívání osobami s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentálním postižením, osobami pokročilého věku, těhotnými ženami, osobami doprovázejícími dítě v kočárku nebo dítě do tří let (dále jen „osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace“); viz její § 1 odst. 1.

Podle § 2 odst. 1 písm. a) se tato vyhláška vztahuje na stavby pozemních komunikací a veřejného prostranství. Dále § 2 odst. 3 stanoví, že u staveb, které jsou kulturními památkami, se ustanovení této vyhlášky použijí s ohledem na zájmy státní památkové péče. Podle komentáře k aplikaci této vyhlášky má tento odstavec vztah zejména k § 14 Obnova kulturních památek zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů; viz publikace IC ČKAIT pro ČKAIT a MMR s názvem Metodika k vyhlášce č. 398/2009 Sb.

Technické požadavky na bezbariérové užívání staveb pozemních komunikací a veřejného prostranství upravuje § 4 odst. 1 této vyhlášky, resp. její příloha č. 1 a 2. Konkrétně pak bod 1.2.0 přílohy č. 1 stanoví, že prvky uvedené v bodě 1.2.1.2. až 1.2.7. musí být jednoznačně identifikovatelné podle jejich rozměru a povrchu. Prvek uvedený v bodě 1.2.8. musí být jednoznačně identifikovatelný podle akustického signálu nebo trylku. Výrobky pro vytvoření těchto prvků nelze na určených stavbách použít k jinému účelu. Pro tyto výrobky platí jiný právní předpis, kterým je **zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů**, ve znění pozdějších předpisů, resp. nařízení vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky, ve znění pozdějších předpisů. Mezi hmatové prvky na pochozích plochách patří vodící linie, signální pás, vodící pás přechodu, varovný pás, hmatný pás, varovný pás na speciální dráze a vodící linie s funkcí varovného pásu.

5. Základní funkce hmatových prvků

Vodící linie jsou přirozené vodící linie a umělé vodící linie. Přednostně se provádí přirozená vodící linie. Vodící linie je základní prvek (bod 1.2.1 přílohy č. 1 vyhlášky).

Signální pás označuje orientačně důležité místo, například přechod pro chodce nebo zastávku veřejné dopravy (bod 1.2.2 přílohy č. 1 vyhlášky).

Vodící pás přechodu se zřizuje na orientačně složitých přechodech (bod 1.2.3 přílohy č. 1 vyhlášky).

Varovný pás ohraničuje místo, které je trvale nepřístupné nebo nebezpečné (bod 1.2.4 přílohy č. 1 vyhlášky).

Hmatný pás ohraničuje místo, které na chodníku s cyklistickou stezkou nebo pásem pro in-line brusle určuje rozhraní mezi vymezeným prostorem pro chodce a cyklisty nebo in-line brusle (bod 1.2.5 přílohy č. 1 vyhlášky).

Varovný pás na speciální dráze je určen pro nástupiště metra, na němž odděluje bezpečnostní pás od ostatní plochy nástupiště (bod 1.2.6 přílohy č. 1 vyhlášky).

Vodící linie s funkcí varovného pásu je určena pro železniční nástupiště, na němž slouží k orientaci při podélném pohybu po něm a zároveň odděluje bezpečnostní pás od ostatní plochy nástupiště (bod 1.2.7 přílohy č. 1 vyhlášky).

ČÁST TŘETÍ

ZABRÁNĚNÍ OHROŽENÍ ŽIVOTA, ZDRAVÍ A BEZPEČNOSTI OSOB A ZAJIŠTĚNÍ OCHRANY VEŘEJNÝCH ZÁJMŮ

6. Zabránění ohrožení života, zdraví a bezpečnosti osob

V obecné rovině platí, že ohrožení života, zdraví a bezpečnosti osob je nepřípustné. Další konkrétní podmínky a aspekty pro míru posuzování jednotlivých veřejných zájmů je nutné nalézt v rozhodovacím procesu každé konkrétní věci a nelze je předem generálně stanovit. Rozsah posouzení veřejného zájmu je podmíněn především místem a může se také proměňovat v čase.

Případné upuštění od vyžadování konkrétních požadavků na bezbariérové užívání staveb musí být vždy řádně odůvodněno, aplikuje se jen v nezbytné míře a v rámci dodržení základních požadavků na stavby dle § 156 stavebního zákona.

Na základě § 4 odst. 2 stavebního zákona lze využít součinnosti stavebního úřadu s orgánem státní památkové péče a naopak. Typickým příkladem bude konzultace podmínek závazného stanoviska tak, aby byla prověřena jejich aplikovatelnost ve vztahu k ochraně bezpečnosti, života a zdraví osob.

7. Zajištění ochrany veřejného zájmu na úseku bezpečnosti

Z hlediska osob se zrakovým postižením je nejvíce rizikovou situací dezorientace v daném prostředí. Dodržení základních funkcí hmatových prvků je proto nezbytné pro zajištění bezpečného užívání staveb pro osoby se zrakovým postižením.

Výše uvedené hmatové prvky musí být jednoznačně identifikovatelné podle jejich rozměru a povrchu, proto jednotlivé prvky musí být provedeny z certifikovaných výrobků a v souladu s jejich podmínkami pro zabudování do této stavby; viz bod 1.2.0 přílohy č. 1 k vyhlášce. Zajištění musí být takzvaný „hmatový kontrast“ neboli hmatové úpravy na pochozích plochách musí být vnímatelné bílou holí či nášlapem, resp. dodržen musí být požadavek na rovinný povrch plochy do vzdálenosti nejméně 250 mm od příslušného pásu; viz bod 1.2.2, 1.2.4 a 1.2.5 přílohy č. 1 k vyhlášce. Od těchto parametrů nelze upustit na základě závazného stanoviska orgánu státní památkové péče, neboť by se extrémně snižovala bezpečnost cílové skupiny ve veřejném prostoru, pro jejíž ochranu byly tyto požadavky zavedeny.

8. Zajištění ochrany veřejného zájmu na úseku památkové péče

Z pohledu památkové péče se přednostně uplatňuje přirozená vodící linie. V případě posuzování hmatových prvků například signální, varovný a hmatný pás je vždy nezbytné mít na zřeteli, že jde principiálně o novotvar, jehož vstup je podmíněn zabráněním ohrožení života, zdraví a bezpečnosti osob; viz bod 6. Při akceptaci osazení hmatových prvků nelze podmínkami negovat účel, který tento novotvar má plnit, což jsou hlediska popsána zejména výše v bodu 7.

Výjimečně může v prostoru kulturních památek a národních kulturních památek konkrétní způsob použití hmatových prvků představovat zásadní rozpor s možností zachování konkrétních kulturně

historických hodnot, pro jejichž zachování vyhláška předpokládá zakotvení odchylného řešení. V těchto případech bude zohledňováno, nakolik objekt a dotčený prostor slouží užití veřejnosti a jak významná kulturně historická hodnota by konkrétním osazením hmatových prvků byla zničena nebo poškozena.

V podmínkách závazného stanoviska orgánu státní památkové péče lze v konkrétních odůvodněných případech stanovit použití prvků a materiálů nerušící historický kontext, například dlaždic pro hmatové prvky z umělého nebo přírodního kamene či nastavení konkrétního odstínu povrchu pochozí plochy s možností úplného upuštění od požadavků na vizuální kontrast hmatových prvků, a to tak, aby byly splněny podmínky památkové ochrany zajišťující ochranu kulturního dědictví, a současně nebylo zásadně omezeno bezpečné užívání staveb pro osoby se zrakovým postižením.

Pro památkovou péči jsou důležitá následující ustanovení přílohy č. 1 k vyhlášce 398/2009 Sb.:

1.2.2. **Signální pás:** "...od požadavku na vizuální kontrast lze ustoupit v památkových zónách a rezervacích, v souběhu chodníku a cyklistické stezky nebo pásu pro in-line brusle a při použití barevných vzorů v dlažbě."

1.2.4. **Varovný pás:** "...od požadavku na vizuální kontrast lze ustoupit v památkových zónách a rezervacích."

1.2.5. **Hmatný pás:** "...od požadavku na vizuální kontrast lze ustoupit v památkových zónách a rezervacích."

ČÁST ČTVRTÁ

ZÁVĚR

- A) JEDNOTLIVÉ HMATOVÉ PRVKY MUSÍ BÝT APLIKOVÁNY
- B) DODRŽEN MUSÍ BÝT HMATOVÝ KONTRAST
- C) SPECIFIKOVAT LZE MATERIÁLOVÉ ŘEŠENÍ
- D) UPUSTIT LZE OD VIZUÁLNÍHO KONTRASTU